

Man vänjer sig. Orden finns med på flera av Stina Siljings konstverk. Hon har huggit, graverat på Ölandssten, skrivit med bladsilver. "Jag har känt ett behov av att göra något rent fysiskt, att kavla, hugga, rista. Det har tagit tid, men arbetet har hjälpt mig att tänka att "imorgon ska jag rista på det där stället", vilket har dragit mig framåt".

FOTO: LINA WATANEN

Konsten blev räddningen i det svartaste mörker

När sonen Henrik tog sitt liv, blev Stina Siljings liv ett enda stort kaos. I mörkret kom konsten och skapandet att bli hennes väg ut ur kaoset. Skapandeprocessen förde henne steg för steg framåt, en timme, en dag i taget.

KALMAR. Vi träffar Stina Siljing sista dagen som hennes utställning *Man vänjer sig*, visas på Teatergalleriet.

– Konsten är mitt sätt att uttrycka något, säger hon medan vi kikar runt.

Stina är snabb att påpeka att jag måste gå upp och titta på övervåningen. På väggen hänger teckningar som Henrik har gjort. Texten *Älskar dig mami!* pryder en av teckningar-

na. På ett bord ligger ett svart fotoalbum. Bläddrar man möts man av familjebilder, glada sådana. Ytterligare några sidor fram slår orden "Henrik finns inte mer" hårt och konkret mot en.

Den 7 april 2020 tog Henrik sitt liv, vilket vände upp och ner på livet för många. Inte minst han mamma, konstnären Stina. Vi slår oss ner på bänken mitt emot teckningar-

na, och backar bandet tillbaka i tiden.

– Att måla var det bästa jag visste, redan som liten. Jag har ett tidigt minne när jag var tre, fyra år och satt och ritade.

Stinas pappa sålde konstnärsmaterial till skolor och förskolor, så hon hade alltid fri tillgång till papper, pennor, penslar med mera.

– Det var kvalitetsfärger,

oljepasteller och tempera.

Den ständiga tillgången på bra material tror Stina bidrog till att konstintresset väcktes. Och hennes mamma tecknade, och morfar snickrade, så den kontärliga ådran fanns där. Stina drömde om att kunna jobba som konstnär, men förstod att det skulle bli svårt att leva upp till den drömmen.

– På gymnasiet gick jag samhälle med bildinrikt-

ning. Efter studenten åkte jag som au pair till England. Och så pluggade jag spanska i Salamanca i Spanien.

Hela tiden tecknade hon. När hon var runt 22 år återvände hon till Sverige och sökte in till Skånska målarskolan. Hon kom in, och sedan dess har hon varit fast i konstens värld. Bland annat studerade hon vidare i finska Karle-

by, på Nordiska konstskolan.

– Det var en extremt givande tid. Det fanns inte mycket annat att göra i Karleby så det blev konst alla dygnets vakna timmar.

Fortsättning följer på nästa sida...

2018 tryckte Henrik upp en tröja med orden "man vänjer sig". Efter hans död är det starka ord som mamma Stina kämpat mycket med. Orden präglar utställning som nyligen visades på Teatergalleriet, och som till hösten ska visas i Östersund. Utställningen bygger även på symboler och motiv som ofta förekom i Henriks egna teckningar.

Jag räknar till 27, av Stina Siljning. En alldeles speciell del av almbiten har markerats med bladsilver. Nämligen den 27 årsringen, den ålder Henrik var i när han dog.

Skolan hade gästlärare från hela Norden, och studenterna fick testa olika tekniker. Vilket gav många nya erfarenheter och lärdomar.

– Under företa terminen tecknade vi modell på samma papper under åtta veckor. Det blev hål i pappret av allt suddanden men de veckorna lärde jag mig otroligt mycket.

Under tiden i Finland fastnade hon för äggoljetemperan.

– Äggoljetemperan torkar på cirka tio minuter så du kan snabbt måla lager på lager. Jag gillar att jobba snabbt, och slabba och stänka. Att vara mer fri och vild, det passar mig.

Sedan 2006 har hon mest arbetat med plåt.

Drömmen om att leva som konstnär kom att bli sann. Det har förstås inneburit en hel del slit och ströjobb vid sidan av. Sista

tio åren har Stina kombinerat sitt konstnärskap med arbetet som konstkonsult för Konstnärscentrum Syd.

Leende säger hon att det inte var omöjligt att leva som konstnär.

– Men så är jag också envis, tillägger hon.

Envisheten förstår man har hjälpt henne genom livets många prövningar. Vi kommer in att prata om konsten hon nyligen visat på Teatergalleriet. Konstskapad i skilda tekniker och material. Som plexiglas, björknäver, oljad alm, bladsilver, bränd gran, gravyr på koppar, keramik, dubbelsidig gravyr på glas, gjuten betong, kalkfärg och gravyr på Ölandssten.

– De olika materialen symboliserar hur många möjligheter vi har, och allt vi kan gå miste om.

Att gå miste om saker, ja självaste livet, är vad hennes senaste verk handlar om.

– Utställningen döpte jag till Man vänjer sig. Många provoceras av det, när de vet vad som hänt. Men vad ska man säga? Man är tvungen att vänja sig.

Stina syftar på sin son Henriks bortgång, endast 27 år fyllda. Sju år tidigare hade han fått diagnosen bipolär sjukdom, vilket innebar att han led av mani och depression.

– Det var väldigt årstidsrelaterat. Allt gick uppåt på hösten, peakade mot jul men under våren och sommaren gick det ner. Så följde det regelbundet under åren.

Mamma Stina och Henriks andra två bröder, en storebror och en lillebror, hade en väldigt nära, god kontakt och kunde prata öppet med varandra.

– Pojkarnas pappa led också av bipolär sjukdom, och redan första gången när Henrik blev manisk förstod jag här vad som hände, säger Stina och pekar på sitt hjärta.

Hon lyfter handen, pekar mot huvudet och tillägger.

– Men jag ville inte förstå här.

När alla till slut insåg läget, började en kamp om att få hjälp.

– Sverige har väldigt dålig psykvård. I Norge är man mycket bättre på att behandla psykisk ohälsa. I Sverige skulle säga att vården är under all kritik, den fungerar inte alls enligt min erfarenhet.

Stina menar att piller var den hjälp som sonen oftast erbjöds. Då fanns ändå pappans bakgrund dokumenterad, samt att han sorgligt nog i 50-årsåldern valde att ta sitt liv. Familjen visste väl hur illa allt kunde sluta, utan hjälp. När Henrik flyttade från Kalmar till Malmö innebar avståndet att hon ville ha extra koll.

"När jag väl kom in i processen bara flödade det. Det blev ett tillfälle att lyfta och hedra Henrik, att visa hur begåvad han var. Men också ett tillfälle att lyfta psykisk ohälsa och självmord, vilket tyvärr finns bland oss alla och blir allt vanligare."

Stina Siljning
konstnär

– Det var sista gången jag träffade Henrik.

Sonen kom välklädd och proper till läkarbesöket. Och när läkaren frågade rakt ut om han tänkt ta sitt liv, skakade han på huvudet.

– Jag är övertygad om att Henrik redan då bestämt sig för att ta sitt liv. Att han inte svarade med ord var för att han inte ville ljuga.

Efter läkarbesöket åt de lunch ihop. Innan Stina återvände till Kalmar fyllde de upp kylskåpet samt köpte pasta och ris för flera veckor framöver. Många som bestämt sig för att ta sitt liv är gladare och pigare de sista dagarna. Som att de vet att lugnet väntar. Kanske var även fallet så för Henrik. När Stina inte fick kontakt med sonen den 7 april, fick hon omedelbart en stark obehagskänsla.

– Han brukade alltid svara mig, alltid. Så jag ringde polisen, de tog mig på fullt allvar och åkte ut direkt.

Det dröjde några timmar, med fruktansvärd väntan, innan ett samtal kom.

– Polisen i Kalmar ringde, och direkt då visste jag.

Stina säger att det inte går att beskriva hur det är att förlora ett barn, det finns inget värre.

– Mest arg och ledsen är jag att Henrik inte fick leva sitt liv i lugn och ro.

Samtidigt är det en tröst att veta att han förutom de mörkaste perioderna levde ett bra liv.

– Jag frågade honom flera gånger om det, och då svarade han "jag älskar mitt liv". Och jag försöker tänka på det, alla vänner som fanns där och som han gjorde roliga resor och äventyr med. Även när barnen var små gjorde vi mycket roligt tillsammans som familj. Adrian och Henrik var som tvillingar och slutade aldrig leka som små.

Mitt i sorgen har kon-

sten hjälpt stort.

– Skapandet är mitt sätt att bearbeta allt som hänt, att överleva. Och i den här utställningen är det som att Henrik varit med mig, på något sätt, eftersom jag använt hans teckningar i min konst. Det är som att han ibland stått bakom min rygg och sagt "schysst morsan".

När utställningen på Teatergalleriet bokades, levde Henrik. Efter hans död visste Stina inte ens om hon skulle klara av att få fram nya verk. Men det gick.

– När jag väl kom in i processen bara flödade det. Det blev ett tillfälle att lyfta och hedra Henrik, att visa hur begåvad han var. Men också ett tillfälle att lyfta psykisk ohälsa och självmord, vilket tyvärr finns bland oss alla och blir allt vanligare.

– Och att det ur något hemskt och jobbigt kan komma fina, vackra och trots allt positiva saker.

Givetvis gör sig förlusten ständigt påmind.

– Det är inget man kommer över, man bär det med sig hela tiden. Det värsta jag kan göra är att pusha bort tankarna. Man måste tillåta sig själv att vara ledsen. Och vissa dagar, ja.

Stina tystnar. Hon behöver inte säga mer, man förstår hennes sorg. Efter att barnen förlorat sin pappa, och även sin bonuspappa i cancer, är hon ensam förälder och har behövt vara stark för sina två andra barn.

– Det har varit en stark drivkraft, att jag har fler barn som jag måste finnas till för.

Stina ler plötsligt, stort. – Och nu har jag också ett litet barnbarn. Det var precis vad vår familj behövde. Ett ljus som hjälper oss att se framåt.

Och Henrik, ja han är precis som innan, alltid med i familjens tankar.

LINA WATANEN

Henrik tecknade mycket, men var inte så rädd om sina teckningar. Mamma Stina har ramat in en del verk för att visa på deras värde på ett sätt sonen aldrig själv gjorde.

FAKTA

Stina Siljing

Bor: Kalmar.

Ålder: 59 år.

Yrke: Konstnär.

Stina: är en av tolv konstnärer som håller till på Lindöateljéerna i Kalmar.

Övrigt: Arbetar som konstkonsult på Konstnärscentrum Syd. Där jobbar hon bland annat mot kommuner och regioner kring lagar och regler som rör LOU, lagen om offentlig upphandling.

Familj: Sonen Adrian med sambon Mimmi och barnbarnet Timothy. Sonen Valde.

Sonen Henrik: ligger begravd i Malmö.

"Adrian ville ha en grav. För mig var det inte så viktigt, för jag tycker inte det är personen som dör som ligger där. Men man kan ju ända sig, och nu så här efteråt känns det fint att ha en plats att gå till", säger Stina.

Intressen: Yoga och meditation. Jag började meditera då min andra make dog i cancer, 2016.

Har gett ut: boken Andetag, tillsammans med Lars Hallén, yoga- och meditationsinspiratör.

Inspireras av: Livet, och allt som händer runt omkring, har man något annat val?

Aktuell: Visade nyligen utställningen Man vänjer sig på Teatergalleriet. I augusti visas utställningen i en utökad version på Härke konstcentrum, Östersund.

Redan som litet barn var måla det bästa Stina Siljing visste. Skapandet har under livet motgångar blivit hennes sätt att bearbeta jobbiga saker. Inte minst efter sonens självmord i april förra året, såg skapandeprocessen till att föra henne steg för steg framåt, en timme, en dag i taget.

FOTO: LINA WATANEN